

Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM

14 maj 2003
YTTRANDE
Dnr: 6-3-03

**Utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken
(SOU 2002:118)
(Fi2003/836)**

Sammanfattning

Konjunkturinstitutet delar utredningens bedömning om att det behövs ett markerat nivålyft för den ekonomiska statistiken. SCB bör satsa på ökad analytisk kapacitet, främst inriktad på nationalräkenskaperna. En nämnd för nationalräkenskaperna bör dessutom tillsättas. Konjunkturinstitutet stöder de centrala delarna av utredningens förslag, vilka kommer att kräva mer resurser till nationalräkenskaperna. De områden Konjunkturinstitutet ser som mest angelägna är:

- Tillbakaskrivningar av databaser i nationalräkenskaperna så att vi får långa tidsserier.
- Data för kapitalstockar bör förlängas i tiden och kvalitetssäkras i den fortsatta publiceringen.
- Aktuella I/O-tabeller bör framställas och i fortsättningen publiceras årligen.
- Snabbare kvartalsräkenskaper med publicering av en snabbversion efter 45 dagar och en mer detaljerad version efter 60 dagar. För den senare versionen är villkoret att nuvarande kvalitet inte får äventyras.
- Kvalitetshöjning av den offentliga statistiken med huvudansvaret lagt på nationalräkenskaperna inom SCB.

Allmänna synpunkter

Med "Utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken" framläggs ett stort antal förslag som sammantaget syftar till ett markerat nivålyft för den ekonomiska statistiken i Sverige. Konjunkturinstitutet bedömer att detta är önskvärt. Kraven, inte minst från EU, har ökat på den ekonomiska statistiken vad gäller dess omfattning, kvalitet, snabbhet och på att den presenteras på ett sätt som underlättar analys av den ekonomiska utvecklingen. Under de senaste tio åren har SCB genomfört betydande insatser för att anpassa statistiken till gällande EU-normer. Detta har för nationalräkenskaperna bl.a. inneburit en fullständig omläggning till ENS 95, samt för korttidsstatistiken för utrikeshandeln ett helt nytt system, Intrastat. Samtidigt har SCB bytt plattform från stordator till PC-baserad miljö. Dessa omställningar i kombination med alltför begränsade resurser för ekonomisk statistik på SCB, har krävt nedprioriteringar av arbetsuppgifter som gjort att man haft svårt att svara upp till de ovannämnda kraven på senare tid. I dagsläget finns stora brister i nationalräkenskaperna och dess statistiska underlag som försvårar Konjunkturinstitutets analys- och prognosarbete.

Utredningen preciserar flera förslag på en mängd områden där man anser att resurserna ska sättas in för att förbättra och utveckla den ekonomiska statistiken. En del av förslagen avser organisation och arbetssätt. Dit hör bl.a. förslagen om en nämnd för nationalräkenskaperna, s.k. samarbetsavtal med viktiga användare samt en strategisk plan med årlig uppföljning. På dessa punkter ger institutet utredningen sitt stöd. Konjunkturinstitutet stödjer även förslaget om en höjning av kompetensen och analyskapaciteten, men vill betona att detta tillskott i betydande utsträckning bör användas för att höja kvaliteten hos nationalräkenskaperna. Detta innebär t.ex. konsistensprövning av produktion och sysselsättning, avstämning av olika källor för sysselsättning, kongruensprövning av uppbördsstatistik med förtjänststatistik, samordning och konsistensprövning av beräkningarna av det finansiella sparandet i nationalräkenskaperna respektive i finansräkenskaperna etc.

Nedan följer Konjunkturinstitutets kommentarer till utredningens förslag inom de områden som institutet anser har störst brister och som därför bör prioriteras i arbetet med att förbättra den ekonomiska statistiken.

Kommentarer till utredningens konkreta förslag

Långa tidsserier

Utredningen konstaterar att tidsserierna i de svenska nationalräkenskaperna är förhållandevis korta. På detaljerad nivå finns för närvarande nationalräkenskaper från och med 1993 och framåt, vilket innebär att empiriska studier av svenska makrodata inte kan göras utan en relativt omfattande inledande fas av databearbetning. Konjunkturinstitutet får dagligen förfrågningar om att länka data så att serierna blir längre. Situationen är olycklig sett ur många aspekter, men också onödig därför att kunskapen om hur man på bästa sätt länkar serierna finns på SCB. Utredningen anger tre förklaringar till att det inte finns långa tidsserier i den omfattning användarna önskar: resursbrist, framtagande av aktuell statistik har prioriterats högre och hög ambitionsnivå när det gäller att hitta de bästa skarvarna. Dessa förklaringar verkar rimliga, men sammantaget belyser de också ett systemfel där användarnas behov hittills varit mindre viktiga som vägledning för SCB. Detta kommer förhoppningsvis att ändras med tillförandet av analytisk kapacitet på SCB och med en nämnd för nationalräkenskaperna. Vid varje större omläggning av nationalräkenskaperna bör man på ett tidigt stadium ta hänsyn till hur man ska kunna beräkna och publicera jämförbara tidsserier för längre perioder. Särskilda projekt bör finnas med uppdrag att lösa sådana problem. Enklare metoder kan och bör användas om det är kostnadseffektivt. Om kvaliteten till att börja med blir låg, kan man återkomma senare med revideringar av skarvarna. Huvudsaken är att SCB ständigt vårdar och presenterar den bästa möjliga databasen för nationalräkenskaperna, där ett framträdande krav är att tidsseriernas längd ska vara fullt jämförbar med de bästa internationella statistikförarnas databaser.

Mot denna bakgrund tillstyrker Konjunkturinstitutet starkt utredningens olika förslag om tillbakaskrivningar, bl.a. av kvartalsdata för produktions- och användningssida till 1980 och årsräkenskaper till 1970.

Kapitalstocksberäkningar

Utförlig analys av utbudssidan har alltid varit viktig för medelfristiga scenarier för den makroekonomiska utvecklingen, men utgör numera ett viktigt inslag även i kortsiktiga prognoser. Produktionen approximeras oftast av en skattad produktionsfunktion, vilket bl.a. kräver goda data över kapitalstockar och arbetade timmar. Produktionsgap spelar en stor roll för att bedöma vilken ekonomisk politik som är lämplig. Både finans- och penningpolitik förutsätter att man kan göra en god analys av produktionsförhållandena.

Kapitalstocksberäkningarna i nationalräkenskaperna har sedan en längre tid varit eftersatta och under vissa perioder t.o.m. nedlagda av besparingsskäl, konstaterar utredningen. I nuläget arbetar en person med beräkningarna och inte ens på heltid. Nya beräkningar kommer dock att publiceras under 2003. Beräkningarna avser perioden 1993–2001 och ett 80-tal branscher. Det är bra, men kvarstående problem är att tidsserierna är för korta för att exempelvis skatta produktionsfunktioner och därmed saknar de nya beräkningarna betydelse för en stor del av analysen. Det finns vidare flera olika aspekter i beräkningarna som kräver kontinuerligt arbete med större personella resurser än vad som hittills använts. Ny information behöver tas fram om livslängder på olika kapitaltyper (ex. IT-kapital) i form av uppdaterad information om kapitalförslitning, avskrivningsregler osv. Kapitalstocksberäkningarna ska kunna användas både för bedömning av investeringsbehov, skattning av produktionsfunktioner, produktivitetsanalys och förmögenhetsvärden.

Sammantaget kräver kapitalstocksberäkningarna mer resurser än vad nationalräkenskaperna hittills avsatt. Konjunkturinstitutet tillstyrker därför utredningens förslag om utökning av resurserna för beräkningar av kapitalstockar.

Input-output

I nuläget saknas aktuella fullständiga I/O-tabeller, konstaterar utredningen. Men under första halvåret 2003 ska SCB ta fram s.k. T/A-tabeller för 1995–1999 och input-output-matriser för 1995 i löpande priser (inklusive import- och produktionsmatriser). Utredningen konstaterar också att det statistiska underlaget för I/O är svagt och att I/O-matrisen i hög grad kommer att bygga på antaganden snarare än äkta uppdaterad information. Konjunkturinstitutet använder den här typen av beskrivning av den svenska ekonomins egenskaper både i institutets modellarbete och i kortsiktsprognoserna. Kvaliteten på den information som finns i I/O-matriserna är viktig när det gäller att stämma av produktions- och användningssidan mot varandra på branschnivå. I/O-matrisen används också i vinst- och producentprisbedömningar samt för att göra prognoser på konsumentpriserna.

Utredningen föreslår att arbetet med att förbättra input-output-statistiken koncentreras på att samla in uppgifter om handelsmarginaler, om importstrukturen i svensk ekonomi och om insatsförbrukningen inom den privata tjänstesektorn. Konjunkturinstitutet tillstyrker detta förslag och föreslår dessutom att SCB årligen publicerar fullständiga I/O-tabeller över bl.a. importstrukturen.

Snabbare statistik

Utredningen gör intressanta jämförelser av hur snabbt olika länder presenterar BNP-siffror och lägger fram en rad förslag som syftar till att snabba upp de svenska kvartalsvisa nationalräkenskaperna. I huvudsak stöder Konjunkturinstitutet förslagen, men har inte samma behov av snabb statistik som t.ex. finansmarknadens aktörer. Konjunkturinstitutet kommer knappast dra någon större nytta av s.k. flash-estimat för BNP vid kvartalets slut med dålig precision. Det är t.ex. stor skillnad på en stark BNP-siffra baserad på ofrivillig lageruppbyggnad vid vikande efterfrågan, eller om samma siffra bygger på ökad efterfrågan på exempelvis svensk export.

Konjunkturinstitutet stöder emellertid utredningens mål om en första version av produktion och användning i nationalräkenskaperna inom 45 dagar efter ett kvartalsskifte. Det verkar också lämpligt att gå tillväga på det sätt utredningen föreslår: en uppsnabbning av den kortperiodiska statistiken, utveckla metoder som nu används i framtagandet av de s.k. snabbräkenskaperna för andra kvartalet samt ökad användning av estimering med utgångspunkt från de två första månaderna i kvartalen.

Utredningen påpekar också att uppsnabbningen av primärstatistiken behövs för att presentationen av den andra och mer detaljerade versionen av nationalräkenskaperna ska kunna ske inom 60 dagar och sektorräkenskaper efter 90 dagar. Det är viktigt att SCB, när man producerar den andra versionen av kvartalsräkenskaperna, prioriterar kraven på kvalitet högt. Nuvarande kvalitet måste åtminstone bibehållas.

Statistik över offentliga finanser

Utredningen kommer fram till att statistiken över den offentliga sektorns finanser behöver förbättras för att underlätta möjligheterna till analys av budget- och skuldutveckling. Konjunkturinstitutet anser också att det behövs en bra och tillförlitlig statistik över de offentliga finanserna för att bättre kunna bedöma de budget- och finanspolitiska mål som riksdag och regering har satt upp under senare år. Statistiken över de offentliga finanserna kommer också att få än större betydelse i och med att finanspolitiken, vid ett svenskt deltagande i valutaunionen, blir ett viktigare verktyg i den ekonomiska politiken.

Statistiken över den offentliga sektorn är i nuläget uppdelad på flera myndigheter och ingen av dessa har ett övergripande ansvar för hela statistikområdet. Som utredningen visar förekommer stora revideringar bl.a. för den statliga konsumtionen. Även andra fel och brister finns i statistiken. Som exempel kan nämnas att kvartalsuppgifterna över den kommunala konsumtion är mycket skakiga, då de bygger på enkäter från ett begränsat urval kommuner. Storstäderna,

som väger mycket tungt i sammanställningen, saknas ofta, vilket får till följd att stora revideringar kan förekomma när det slutliga utfallet redovisas. Detta får konsekvenser på utfallsdata och därmed analysen av ekonomin som helhet. Även precisionen i Konjunkturinstitutets prognoser för både BNP och offentliga finanser påverkas.

Ändamålsfördelningen av den offentliga konsumtionen enligt COFOG (Classification Of standard of Government) är en internationell standard som används av SCB. Idag publiceras uppgifterna med två års eftersläpning. Konjunkturinstitutet föreslår en uppsnabbning av statistiken som både skulle förbättra analysen och möjliggöra bättre prognoser över den offentliga konsumtionen.

Nationalräkenskaperna bör också ha ett större ansvar för kopplingen mellan statsbudgeten och statens finansiella sparande och ta till vara det arbete som gjorts i ASTA-gruppen vad gäller länkar mellan dessa båda system. Som det nu är har ESV ansvar för "underlaget till statens finansiella sparande" där en del, men inte alla, länkar mellan budgetsystemet och nationalräkenskaperna görs.

Finansräkenskaperna bör också kopplas närmare till nationalräkenskaperna för att möjliggöra ökat samarbete och publicering av ett gemensamt finansiellt sparande för offentliga sektorn.

Konjunkturinstitutet föreslår att SCB får ansvaret för att sammanställa, presentera och även analysera en sammanhållen statistik över hela den offentliga sektorn.

Övriga synpunkter

En hel del arbete för att förbättra den ekonomiska statistiken har redan kommit igång, och gett utredningen material som identifierar problem och kräver ytterligare åtgärder och resurser. Flera av dessa förslag är viktiga och stöds av Konjunkturinstitutet. SCB har utarbetat en aktionsplan för bättre *prisstatistik*, där bl.a. PPI-systemet föreslås få ett bättre urval avseende varuspecifikationer, allokering, aktualitet och storlek. Arbetet med att utveckla nya prisindex för den privata tjänstesektorn (TPI) bör snabbas upp. Priser för utrikeshandeln med tjänster bör utvecklas.

Statistiken över *tjänstenäringsarna* behöver förbättras och är dessutom beroende av att arbetet med deflatorer för tjänstesektorn genomförs. Korttidsindikatorer liknande dem som finns på varusidan bör skapas, som t.ex. volymindex för produktion, omsättning och orderingång i tjänstesektorn.

Lönestatistiken behöver kompletteras med uppgifter om nya belöningsystem, som bonus och optioner, och uppgifterna bör inkluderas i den kortperiodiska statistiken. Medlingsinstitutet, som är ansvarig för denna statistik, har aviserat att man avser ge SCB i uppdrag att ta fram sådana uppgifter. Målet är att permanenta en insamling av den informationen och använda den bl.a. för beräkning av kvartalsstatistik och av arbetskostnadsindex.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ingemar Hansson. Klas-Göran Warginger och Bo Dahlerus har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även Hans Lindberg, chef för prognosavdelningen, deltagit.

Ingemar Hansson

Klas-Göran Warginger

Bo Dahlerus

Hans Lindberg